

Artikelarkiv Arvesølv 2012

Drama på Dræby Fed

af Svend Ove Edvardsen

ktionen
Dæret
til at
or Ude
Sogne
til at
hvorfor
erfende
i saa
elfe:ne
is for
neraad
lt sig
erning,
for
ar at
frem
erksom

Filmstomedi i Dræby.

Møllen paa Dræby Fed gaar op i Luer.

I Paaske-dagene er der foregaaet mærkelige Ting i og omkring Dræby.

Skærtorsdag Morgen tog Begivenhederne deres Begyndelse med at et Par Biler kom fra Odense med et større Selskab af Damer og Herre, der tog ud paa det flade ret ubeboede Dræby Fed. Rigtigst om, at der var noget ualmindeligt i Bente, brente sig hurtigt paa Eggen, og der samlede sig efterhaanden en Mængde Mennesker, som med Opmærksomhed fulgte de Optrin, som de tilreisende satte i Scene dels ud over Markerne og dels om og i en gammel Mølle paa Feden.

Tilskuerne blev snart klar over, at de var midt i en større Filmsoptagelse, der fortvantes Torsdag, Fredag, Lørdag og endte Paaske-dag's Eftermiddag med, at Møllen brændte til Bunden.

Snad det var for et Drama, som blev udspillet, var en Tilskuer, som vi har talt med, ikke helt klar over, men mente, at det kunde se ud, som om det bl. a. var et større Smuglerforetagende, der ikke helt lykkedes, fordi det for tidligt opdages. I Anledningen kom det til en større Kamp, hvori vaabenklædte og beredne Mand deltog. Til at agere med i Foretagendet hørvede Filmselskabet Folk fra Eggen.

Selskabet skal have udtalt Tilfredshed med Resultatet af Optagelserne, og Slutningsnummeret, Møllens Brand, fandt ogsaa de mange Tilskuere særdeles virkningsfuldt. Møllen ejedes af Møllebygger P. Poulsen, der næppe faar udbetalt Brandassurancé men jo nok paa anden Maade faar Erstatning for den.

Møllen laa et godt Stykke fra andre Ejendomme, og den brændte af under en gunstig Vind, saa Risikoen for Ildens videre Udbredelse var ringe.

ustabt fra
Han fej
Den f
borg og
rensen, f
været ind
servation
er i dis
Erklæring
er dereft
hvor har
Levevej,
der fald

**Benstrø
jen**
høstber
paa S
lingen
Berni

Vilttaa
Bed
Voelst
detilde
for Ly
ling af
for en
til næ
paa de
lates
Statsf
mindst
fremstil
faarsp
betalt,
til Be
svæ
Grund
fjillet
saa u
var g
sted g
hadde
Stuct.

I E
hvori
anjes
pasjen
været
Jensen
Menter

Et O
Jor
ældre
Jaabo
der v
Mand
stærkt
til fin

Påskedag den 12. april 1914 var der stor sammenstimlen på Dræby Fed. I alle påskedagene havde der været filmoptagelser i gang omkring Poul Poulsens hollandske mølle, som lå ved det nuværende Dræby Fedvej 509. Og påskedag skulle optagelserne afsluttes med en meget dramatisk sluteffekt: Møllen skulle brændes af.

A/S Filmfabriken Danmark havde af møllelejereren Poul Poulsen købt den hollandske mølle på hans ejendom til nedbrænding under optagelsen af filmen "Pigen fra Hildalgofyret", som var en ret kompliceret smuglerhistorie. Handlingen er i meget kortfattet udgave, at toldvæsenet på den amerikanske østkyst havde fundet ud af, at der smugles dynamit ind i landet via Hildalgofyret, hvor det gemmes i fyrets kælder og senere flyttes ind til en mølle på land, som ejes af en kromand. Fyrmesteren har som hjælper en ung pige. På toldkontoret er der netop blevet ansat en ung irlænder, Tom, som gerne vil have den dusør på 3000\$, som var udsat for at fange smuglerne. Det lykkes ham at få et job på kroen, hvor han kommer i lag med smuglerne. Det er hans plan at komme ud til fyret, og han sender et brev til toldkontoret, at de skal komme, når han blinker med fyret. Det lykkes ham at komme derud, men han bliver overrasket af pigen, der river et brev op af hans lomme. Hun tror, det er et brev til toldkontoret, men da hun ser, det er et brev fra hans gamle mor, bliver hun bevæget og beslutter at hjælpe ham. Det opdager smuglerne og sejler hende ind til land, hvor de spærre hende inde i møllen. I filmens slutscener er der megen dramatik, da pigen flygter fra møllen ved at krybe ud på en møllevinge og lade sig dreje med ned mod jorden. Efter nogen tid løber møllen løbsk

Udklip fra Fyns Tidende 14.april 1914 om filmoptagelsen på Dræby Fed.

og bryder i brand. Toldsoldaterne ankommer og anholder smuglerne, mens pigen bliver lykkeligt forenet med Tom.

Pigen fra Hidalgofyret flygter fra møllen via en møllevingerne

I lokalhistorisk arkiv blev vi i 2002 opmærksom på filmoptagelsen gennem nogle erindringer skrevet af gartner Verner Nielsen fra Moselaget i Dræby, hvor han fortæller, at han var en af tilskuerne ved møllebranden. Han beretter: "Det var fint vejr med jævn vind den dag, så møllevingerne drejede langsomt rundt, og på den ene vingespids sad en ung pige i rød kjole, og da denne vinge var nede, eksploderede møllehatten og møllen begyndte at brænde".

Daværende formand for lokalhistorisk arkiv Jens Christian Nielsen kontaktede Det danske Filmmuseum for at høre, om filmen stadig eksisterede. Det viste sig, at der kun findes to stumper på ca. 31 m af filmen, som vi godt kunne få kopi af. De stammer fra en norsk kavalkade om skuespillerinden og stuntkvinden Emilie Sannom, der har rollen som den kvindelige hovedperson. De bevarede stumper af filmen viser pigens flugt fra møllen samt branden, hvor møllen styrter sammen i flammer.

Samtidig fik vi fra filmmuseet at vide, at forfatteren Jan Nielsen netop var ved at skrive en bog om Filmfabriken Danmark og dens store produktion af dramatiske stumfilm. Jan Nielsen var på det tidspunkt ansat i Danmarks Radio og ville gerne have kontakt med os for at få de lokale oplysninger om filmoptagelsen, hvilket resulterede i adskillige kontakter bl.a. med oplysningerne fra Verner Nielsens erindringer og fra en lydoptagelse med Alma Østerlund fra Dræby Fed, som også havde overværet filmoptagelsen. Desuden fremskaffede vi en del udklip fra de lokale aviser, og som tak for samarbejde fik vi en kopi af Jan Nielsens digre værk

Møllen styrter sammen i et flammehav

(992 sider) om A/S Filmfabriken Danmark, som nu findes i arkivet. Den indeholder en detaljeret beskrivelse af filmen – og den medtager også de lokale oplysninger om møllebranden.

Det var som nævnt skuespillerinden Emilie Sannom, der var pigen fra Hidalgotyret. Hun var kendt for at foretage mange farlige "stunts" – hun besteg kirketårne og høje skorstene, lavede akrobatik på flyvemaskiner i luften og sprang ud med faldskærm. Nogle år senere gik det galt for hende, idet faldskærmen ikke foldede sig ud under et udspring ved Århus, og hun blev dræbt på stedet.

Filmen blev som nævnt optaget af A/S Filmfabriken Danmark med Kay van der Kühle som instruktør. På grund af nogle fejlagtige oplysninger i Kjerterminde Avis den 14. april 1914 har der været lidt forvirring om, hvem der foretog optagelsen. Kjerterminde Avis skriver nemlig, at det var den kendte Ole Olsen fra Nordisk Film, der stod bag, og at der var tale om et kærlighedsdrama, hvor en "rig udhaler" havde afsløret sin forlovede i at holde stævnemøde med en fattig fyr i møllen.

Han svor en frygtelig hævn og låste dem inde i møllen, hvorefter han satte ild til den. Det lykkedes dem dog at flygte via møllevingerne. Men denne udlægning i Kjerterminde Avis er altså helt forkert.

Filmoptagelsen, der stod på i fire dage og kulminerede med mølleafbrændingen påskedag, vakte naturligvis stor opmærksomhed på egnen. Både Verner Nielsen og Fyns Tidende beretter, at adskillige personer fra egnen var hyret som statister. Verner Nielsen selv var ligesom Alma Østerlund kun tilskuere.

Filmsoptagelsen i Dræby i Paaskedagene.

Filmsoptagelsen i Dræby med agerende Stuespillere og Møllebrand, der i og for sig kan have været meget interessant, faar en noget mærkelig Karakter, naar man erindrer, at selve Paaskedagene blev benyttet til Foretagendet.

Det er klart, at en saadan Forestilling, der samler mange Menneſker ſammen, i høj Grad maa afvende Tankerne hos mange fra Helligdagens Alvor. I Stedet for Helligdagsfred var Dræby og Omegn paa de alvorsfulde Dage Skærtorsdag, Langfredag og Paaskedag opfyldt af larmende Biler og støjende Menneſker, af hvilke en Del var engageret fra selve Sognet til at spille med i Komedien.

Andre Steder holdtes Theatre og Varietéer lukket de tre første Helligdage, kun i Dræby respekterede man ikke en af Folketikkens største Højtider.

Munkebo Præstegaard, 15. April 1914.

S. Juel.
Sognepræst.

De lokale aviser havde også en del beretninger om filmoptagelsen og specielt om møllebranden. Kun sognepræsten i Munkebo, Svend Juel, der var orienteret mod Indre Mission, var ikke begejstret for affæren. Han skrev et ret forarget læserbrev i Fyns Tidende et par dage efter, hvor han fremhæver, at filmoptagelsen "der i og for sig kan have været meget interessant, faar en noget mærkelig Karakter, naar man erindrer, at selve Paaskedagene blev benyttet til Foretagendet."... "Andre Steder holdtes Theatre og Varietéer lukket de tre første Helligdage, kun i Dræby respekterede man ikke en af Folketikkens største Højtider", slutter han læserbrevet.

Filmoptagelsen fik også et efterspil, idet møllens oprindelige ejer Poul Poulsen var utilfreds med, at Filmfabriken ikke fik fjernet ruinerne hurtigt nok. Det endte med en retssag ved Odense Herreds Ret, som den 24.9.1914 afsagde en kendelse, der "frifandt Møllens Ejer blandt andet fordi man ikke af Købekontrakten kunde se at der var sat noget bestemt Tidspunkt for Møllens fjernelse".

Efterlæt fra Filmskomedien i Dræby.

Som det vil erindres, brændte et Filmselskab 1. Paaskedag i Mar en Mølle af i Dræby. Denne Mølle har givet Anledning til en Proces imellem den tidligere Ejer af Møllen, som havde faaet Lov til at beholde den, og som solgte den til Film, og den nuværende Ejer, idet denne paastod, at Møllen var fjernet for sent og Ruinerne ikke ryddet. Ved Odense Herreds Dom i Dag frifindes Møllens Ejer, blandt andet fordi man ikke af Købekontrakten kunde se, at der var sat noget bestemt Tidspunkt for Møllens Fjernelse.

Sagfører N. J. Jensen, Marup, fejrer den 1. Oktober 25 Aars Jubilæum som Sagfører og Borger i

Sognepræst Svend Juels læserbrev i Fyns Tidende 15. april 1914

Den eneste rest, der i dag er tilbage af møllen, er en stump af møllestenen, som er fundet af Viggo Andersen, og som opbevares ved hans hjem i Vestertoften